

ОДОБРЯВАМ: п
Проф. д-р Й. Зоградова
Директор

Приет от НС на ИИНЧ-БАН
Протокол 4/06.02.2020 г.

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
ИНСТИТУТ ЗА ИЗСЛЕДВАНЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО И ЧОВЕКА

Въпросник
За провеждане на конкурс за докторанти по специалност Социология

1. Модерната епоха и институционализирането на социологията като наука. Социология и рационалност. Социология и ценностна неутралност. Главни социологически парадигми (структурен функционализъм, теории на конфликта, символен интеракционизъм, феноменология).
2. Стратификация, социална мобилност и класова структура. Принципи на социалната стратификация. Измерения на социалната стратификация: власт, престиж, собственост, социално-икономически статус. Стратификацията в индустриалното и постиндустриалното общество.
3. Социални неравенства, бедност и социално изключване. Социална интеграция и социална аномия. Социална мобилност.
4. Образование. Социални функции на образованието. Образование и социална стратификация. Образование и национална хомогенност. Проблемът за меритокрацията.
5. Възраст и социални неравенства. Възрастова обусловеност на социалните роли. Възрастови социални ограничения. Промени във възрастовата структура в модерното общество. Ейджизъм.
6. Расова, етническа и религиозна сегрегация, акултурация, асимилация, амалгамация. Етничност и социално изключване. Геноцид. Модели на интеграция на малцинствените групи.
7. Групи и групова идентичност. Социална нагласи, социални представи, социални стереотипи. Роли и ролеви отношения.
8. Социология на девиантното (отклоняващото се) поведение: социален контрол; девиантно поведение. Социологически теории за престъпността (структурен функционализъм, символен интеракционизъм, теории на конфликта).
9. Семейството като общност и институция. Характеристики на нуклеарното семейство. Плурализация на семейните форми в глобалното общество. Емпирични изследвания в България за семейството.
10. Модели на социалната държава. Семейни политики: цели и принципи в ЕС. Политики, насочени към подкрепа на семействата. Позитивно родителство. Семейно подпомагане. Политики, свързани с ранното детско развитие.
11. Пол, джендър, сексуалност. Джендър роли, джендър идентичности, джендър социализация. Джендър стратификация и интерсекционалност. Политики за

- равнопоставеност на мъжете и жените.
12. Социологически подходи при изучаване на здравето – структуралистско, индивидуалистично направление, теория за здравните стилове на живот. Здраве и социални неравенства.
 13. Теория за Втория демографски преход – същност и специфики на проявление в късно-модерните общества.
 14. Качествени и количествени методи за набиране на първична информация. Описание на различните методи - силни и слаби страни.
 15. Подготовка на въпросник за анкетно проучване. Формулиране на въпроси – основни правила. Проверка на подготвения въпросник.
 16. Извадковият метод при теренните изследвания. Планиране и формиране на случайни извадки. Особенности на случайните извадки.
 17. Източници на информация за населението: преброяване, текуща демографска статистика и репрезентативни изследвания.
 18. Проста линейна регресия и корелация. Метод на най-малките квадрати. Регресионни коефициенти.
 19. Множествена линейна регресия. Коефициент на детерминация (R^2). Критерий на Фишер (F-test). Хетероскедастичност, мултиколинеарност и извънредни стойности (outliers).
 20. Очаквани (теоретични) и наблюдавани (емпирични) честоти. Тест на Пирсън/Пиърсън (χ^2). Съотношение на шансовете (Odds Ratios). Логистична регресия. Метод на максималното правдоподобие (maximum likelihood).
 21. Социология на жизнения път – основни концепции и методология (количествени и качествени методи). Жизнени преходи и особености на тяхното протичане в късно модерните общества.

1. Арънсън, Ел. 2009. Човекът – „социално животно“. София. Изд. „Дамян Яков“
2. Атанасов, А. и кол. 2011. Населението на България в началото на ХХІ век. Състояние и тенденции. София: Акад. изд. „Проф. Марин Дринов“
3. Атанасов, А. 2010. Изкуството да се задават въпроси и да се получават отговори. Софтрейд
4. Бояджиева, П. (съст.). 2006. Светове в социологията. УИ „Св. Кл. Охридски“
5. Брубейкър, Р. Национализмът в нови рамки. Критика и хуманизъм
6. Бурдийо, П. 2002. Мъжкото господство. ЛИК
7. Бъргър, П. 1999. Покана за социология. ЛИК
8. Бъргър П., Лукман Т. 1996. Социалното конструиране на реалността. София. ИК „Критика и хуманизъм“
9. Вебер М. 1993. Протестантската етика и духът на капитализма. София. Изд. „Хермес-7“
10. Гелнър, Ъ. 1997. Нации и национализъм. София: Панорама
11. Гиглион, Р., Б. Маталон. 2005. Социологическите анкети. „Наука и изкуство“
12. Гидънс, А. 2003. Социология. „Прозорец“
13. Гуди, Дж. 2005. Европейското семейство. ЛИК
14. Димитрова, Е., Т. Коцева. 2018. Социални различия в репродуктивните намерения сред съвременните млади поколения в България. В: Неравенства и социална дезинтеграция: в търсене на заедност. София: Изд. „Изток-Запад“
15. Димитрова, Е. 2016. Вторият демографски преход в България: предпоставки, трансформации и последици. Докторска Дисертация. София – ЦИН/ ИИНЧ при БАН
16. Димитрова, Е. и Т. Коцева. 2015. Методологически основи на събитийния анализ и приложението му в социално-демографските изследвания“. В: Национална научна конференция на тема „Съвременно развитие на статистиката и информационните технологии“, 03.10. 2013 г., УНСС – София, стр. 48-55
17. Димитрова, Е., Т. Коцева. 2014. Социологически ракурси към заболяемостта и смъртността в българското общество след 1990 г. Социологически проблеми, 3-4, 44-66
18. Димитрова, Е. и Коцева, Т. 2013. Методът на събитийния анализ и приложението му в социология на жизнения път. Социологически проблеми, стр. 91-117
19. Димитрова, Е. 2011. Влияние на образователните различия сред жените в България върху риска за раждане на второ дете. Население, кн. 1-2, стр. 36-58
20. Димитрова, Е. и Коцева, Т. 2011. Социологически ракурси към заболяемостта и смъртността в българското общество след 1990 г. Изд. „Критика и хуманизъм“
21. Димитрова, Е. 2011. Промени в раждаемостта в България – поведенчески и ценностни измерения. София, Акад. изд. „Проф. д-р Марин Дринов“
22. Димитрова, Е. 2009. Етнически различия в прехода към второ раждане в България. Население, кн. 3-4, стр. 7-21
23. Йосифов, Й. и кол. 2018. РАННОТО ДЕТСКО РАЗВИТИЕ В БЪЛГАРИЯ: ПОГЛЕД ОТВЪТРЕ. Изследване на системите, подкрепящи ранното детско развитие, взаимовръзките и взаимодействието между тях и с родителите. София: Изд. на ФЗНД
24. Зимел, Г. 2002. Социология. ЛИК
25. Кастелс, М. 2006. Силата на идентичността. ЛИК
26. Коцева, Т. и кол. 2019. Раждаемост и семейна политика. Т. 1. Мерки за преодоляване на демографската криза в България. Акад. Изд. „Проф. д-р Марин Дринов“

27. Коцева, Т.. 2019. Семейни ценности и приоритети на семейната политика в България. Население, кн.1
28. Коцева, Т. (ред.) 2018. Полифоничният потенциал на джендър изследванията, Социологически проблеми, т.50, кн.2 (<http://www.sp-bg.eu/index.php/en/2018-2>)
29. Коцева, Т., И. Тодорова, Ю. Панайотова. 2018. Лабиринти на желанието: природа, технологии и джендър в дискурса за асистирана репродукция. Социологически проблеми, т. 50, кн. 2
30. Коцева, Т. и Е. Димитрова. 2014. Визии за демографския проблем в България след 1990 г. София: Акад. Изд. „Проф. д-р Марин Дринов”
31. Коцева, Т., Д. Костова. 2007. Младите хора и интимността в условията на социална промяна. АИ „Проф. М. Дринов“
32. Митев, П.-Е. 2005. Новите млади. И-т за социални ценности и структури ,И. Хаджийски“
33. Митев, П.-Е., Т. Коцева, Г. Михова (съст.) 2007. Младите хора в европейска България. ЦИН
34. Михайлов, С. 1980. Емпиричното социологическо изследване. София: Изд. „Наука и изкуство“
35. Найденова, В., М. Джамджиева, В. Стаевска (съст.). 2008. Качествени методи в социалните науки. УИ „Св. Кл. Охридски“
36. Национална мрежа за децата. 2016. Семейни политики на Р България. http://nmd.bg/wp-content/uploads/2016/02/Family-Policy-in-Bulgaria_web.pdf
37. Национална мрежа за децата. 2016. Визия за семейна политика. <http://nmd.bg/wp-content/uploads/2016/04/Book-Vision-Family-Policy.pdf>
38. Национална мрежа за децата. 2016. Визия за семейна политика: мненията на родителите, опитът на Европа и гледната точка на психоанализата. http://nmd.bg/wp-content/uploads/2016/02/Family-Policy-Vision_Europe-and-Parents-View_web.pdf
39. НСИ. 2003. Предизвикателствата на бедността. София.
40. ИОО. 2008. Състояние на обществото. София: Институт „Отворено общество“ https://osis.bg/wp-content/uploads/2018/04/OSI_Publication_Public_debate_4.pdf
41. Станков, Б. 2003. Криминология: Теоретични основи. Изд. „Черноризец Храбър“
42. Стоилова, Р. 2012. Пол и стратификация. София: изд. „Сиела“
43. Съйкова, С., Атанасов, Ат. и Ченгелова, Е. (съст.) Социалните емпирични изследвания. Методологически аспекти. София: Академично издателство „Проф. Марин Дринов
44. Тейлър, Ч. 2004. Изворите на Аз-а. Формиране на модерната идентичност. София: СОНМ
45. Тилкиджиев, Н., Л. Димова, Нончев, А. (съст.). 2010. Благополучие и доверие: България в Европа? Изд. „Изток-Запад“
46. Тилкиджиев, Н., Димов. М. 2003. Статусна основа на демократичната консолидация при посткомунизма. София: „Изток-Запад“
47. Тилкиджиев, Н. 2002. Средна класа и социална стратификация. ЛИК
48. Томова, Илона, 2006. Етничност и социално изключване на ромите в България. В: Светове в социологията. Издателство на СУ.
49. Томова, Илона, 2005. Конструирание на ромската идентичност. *Социологически проблеми*
50. Фотев, Г. (съст.). 2009. Европейските ценности в днешното българско общество. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“
51. Фотев, Г. (съст.). 2005. Социология на отклоняващото се поведение. София: Изд. „Просвета“
52. Фотев Г. 1993. История на социологията (в два тома), София: Университетско

издателство „Св. Климент Охридски“

53. Хобсбом, Е. 1996. *Нации и национализъм от 1780 до днес: програма, мит, реалност*. София: Обсидиан.
1. Acker, J. 1973. Women and Social Stratification: A Case of Intellectual Sexism, *American Journal of Sociology*, 78.
 2. Agresti, A. & Finlay, B. 2009. *Statistical methods for the social sciences*. 4th Edition, Pearson Prentice Hall.
 3. Becker, G. S. 1973. A Theory of Marriage: Part I. *Journal of Political Economy*. 81: 813-46.
 4. Cherlin, A. J. 2004. The deinstitutionalization of American marriage. *Journal of Marriage and Family*, 66, pp. 848–861
 5. Cockerham, W. 2005. Health Life Style Theory and the Convergence of Agency and Structure. *Journal of Health and Social Behavior*. 46 (3), 51-67
 6. Dimitrova, E. 2018. Social determinants of self-rated health of the population in Bulgaria. Results of European Social Survey. *Papers of BAS. Humanities and Social Sciences*, Vol. 5, 2018, No. 2, pp. 200-215
 7. Dimitrova, E. 2012. Stratifying the Reproduction: Social Inequalities and Second Birth in Bulgaria after 1990. *International Journal of Sociology*, vol. 42, pp. 34-52
 8. Erikson, R. and Goldthorpe, J.H. 1992. *The Constant Flux: A Study of Class Mobility in Industrial Societies*, Oxford: Clarendon Press
 9. Erikson, R. and Goldthorpe, J. H. 1992. Individual or Family? Results from Two Approaches to Class Assignment. *Acta Sociologica*, pp. 95-105
 10. Esping-Andersen, Gøsta. 1990. *The three worlds of welfare capitalism*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press.
 11. Gilligan, J. 2000. Punishment and Violence: Is the Criminal Law Based on One Huge Mistake? *Social Research* 67(3): 745-772
 12. Kiernan, K. 2004. Redrawing the Boundaries of Marriage. *Journal of Marriage and Family*, 66: 980–987
 13. Kiernan, K. E. 1999. Cohabitation in Western Europe. *Population Trends*, 96: 25-32
 14. Lesthaege, R. 1992. The Second Demographic Transition in Western Countries: an Interpretation. IPD Working Paper, Brussels, Belgium (available at <http://interfacedemography.be/wp-content/uploads/2016/02/WP-IPD-1991-2.pdf>)
 15. Lochner, L. 2004. Education, Work, and Crime: A Human Capital Approach. *International Economic Review* 45 (3): 811-843
 16. Lochner, L. and Moretti, E. 2004 'The Effect of Education on Crime: Evidence from Prison Inmates, Arrests, and Self-Reports', *The American Economic Review* 94(1): 155-189
 17. Marmot, M., Friel Sh, Bell, R., Houweling, T., Taylor, S. 2008. Closing the gap in a generation: health equity through action on the social determinants of health. Report of the Commission on Social Determinants of Health. Geneva: WHO
 18. Merton, R. 1968. *Social Theory and Social Structure*. New York: Free Press
 19. Moretti, E. 2005. Does Education Reduce Participation in Criminal Activities? Fall 2005 Symposium on the “Social Costs of Inadequate Education”, Berkeley: Department of Economics, UC Berkeley (available at http://devweb.tc.columbia.edu/manager/symposium/Files/74_Moretti_Symp.pdf)
 20. Savage, M. and Egerton, M. 1997. Social Mobility, Individual Ability and the Inheritance of Class Inequality. *Sociology*: 31. 645-672
 21. Sobotka, T. 2008. The diverse faces of the Second Demographic Transition in Europe. *Demographic Research*, Vol. 19 (8): pp. 171-224 (available at <https://www.demographic->

research.org/volumes/vol19/8/19-8.pdf)

22. Sorensen, A. 1994. Women, Family and Class, Annual Review of Sociology. pp. 27-47
23. Trost, J. 1978. A Renewed Social Institution: Non-Marital Cohabitation. Acta Sociologica, 21: 305-315
24. Van de Kaa, DJ. 1987. Europe's Second Demographic Transition. Population Bulletin. 42(1): 1-38.
25. Wonnacott, T. Wonnacott, R. 1990. Introductory statistics. New York : Wiley

Забележка: Конспектът съдържа списък с необходима за изпита литература. Кандидат-докторантите могат да използват и друга научна литература, която се отнася до проблемните полета на въпросите. Те следва сами да се ориентират в литературата на достъпните им чужди езици, както и в научната периодика.

Препоръчително е познаването на статии от сп. „Население“ и сп. „Социологически проблеми“, сп. „Papers of BAS. Humanities and Social Sciences“.